

5.2 MOSOLO, BISALELI, MPE BANDAHO

Polisi ya sika esengeli kozala na mosolo oyo ekoki mpenza mpo na bango, babiro mpe bisaleli oyo ebongi mpo na mosala na bango.

6. BOYOKANI NA MISALA MOSUSU YA LETA MPE OYO YA LETA TE

Polisi ya sika esengeli eyokanaka na bakonzi ya Minsitère oyo etalaka makambo ya mboka na nzela ya Secrétariat Général oyo ekotalaka likambo ya bokengeli bia kobongisa lisanga to mpe ordre publics. Esengeli koyokana mpe na ministere ya basoda, ya justice mpe baministere mosusu na nzela ya masolo.

7. NA MAYE MATALI BOYOKANI YA MALAMU YA BANA MBOKA

Esengeli kobimisa ba biro ya contrôle mpe bamayeke oyo ekosalisa bango kosala mosala kaka bango moko na lipanda mpe na kimya

Kokomisa makasi bokutani, boyokani, mpe masolo na kati ya polisi mpe société civile;

Kopesa bapanzi nsango mpe société civile libaku mpe ndingisa ya koluka basango epai na polisi; na kotosaka polisi na tango ya masolo na bango.

Kotya biro moko oyo ekolandelaka mosala ya kobongisa polisi.

IV. BOSUKISI

Mboka na biso ezali mpenza ntina na Polisi ya sika, esengeli konyokolo bato te, kasi esengeli kosalisa bango, esengeli kotambolaka na mandoki te, esengeli koyeba mosala, esengeli kozala ya bana mboka nionso, oyo ekosololaka malamumu, ekeseni, oyo ekotaka na politiki te, oyo eyokaka popilasio, etosaka bokonzi ya Leta, ezali na limemya epai na mibeko ya bonsomi

ya moto mpe babiro ya kosambisa makambo ya mboka, ya barezio, mpe ya mokili mobimba. Esengeli kobogwana na makambo nionso kasi likololikolo te.

Mpo tokoma na polisi ya lolenge awa esengeli kobongola makambo ya ntina lokola oyo : Kotya mibeko oyo ekosalema mpe oyo endimama na parlement na mesures ya application ekokisama. Mateya ya kozongisa boboto kati ya etonga ya bato ti polisi esalama, mpe to bongisa nzela ya bokengeli na biso na mibeko ya sika ya mboka.

Na lokasa oyo, Société civile andimi kosala elongo na bakonzi ya mboka mpe polisi mpo mbogwana ya polisi esalema lokola elobami awa.

BOKUTANI NA BATO:

Moto na Sude
Joe Sanduku, jossand202@yahoo.com

Moto na Este
Loochi Kizungu, kloochi@yahoo.fr

Moto na Kinshasa:
Pasteur Madifuta, madifuta@yahoo.fr

Mokonzi na Mosala:
Naupess Kibiswa, naupesskib@yahoo.fr

Maye masalami na Chaîne de Solidarité Agissante(Réseau des Commissions Justices et Paix des Confessions Religieuses) na lisalisi ya DFID mpe ONG Idasa.

SOCIETE CIVILE DE LA REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE DU CONGO

CHAINE DE
SOLIDARITE AGISSANTE

MAKANISI YA
SOCIETE CIVILE
MAYE MATALI
POLISI

Une mise au point pour une véritable
transformation de la PNC et non
simplement une réforme

I. BOYENGELI YA MASOLO

Congo Démocratique ezali etonga oyo euti na bitumba mpe elingi kozongisa Boyangeli moko oyo etosaka mibeko. Soki totali bizaleli bya basoda, bapolisi mpe bya basali bayike ba leta uto babelesi bazalaki kokonza mboka kino lelo, tokomona ete leta azali bobele konyokolo bana mboka.

Yango wana soki totali boyokani kati ya polisi ya mboka Congo Démocratique mpe bana Congo, tokomona ete batielanaka motema te.

Yango wana esengeli ya solo boyokani ya malamau ezonga kati ya bapolisi mpe bana Congo.

Lokola guvernema esosoli likambo yango, efungoli nzela ya kobongisa polisi ya mboka.

Société Civile etye likebi na bobongisi polisi yango, mpe ememi makanisi na yango epai ya bakonzi ya Leta mpo na kumonisa lolenge oyo polisi ya sika esengeli kozala. Makanisi yango epesamaki na mokolo ya likita ya Sosiete Sivile ya Congo oyo esalamaki na sanza mpe mikolo ya 19-22/11/2007.

Se bongo Chaîne ya Solidarité Agissante na nzela ya buku oyo elingi kopanza makanisi yango mpo ete bana ya mboka bayeba yango.

II. LISITWARE MPE BOKOLI YA MAKANISI YA KOBONGISA POLISI

Ministère etali makambo ya mboka na nzela ya mukanda naye n°25/Cab/Min/interdesec ya mokolo zomi na mine ya sanza ya zomi na moko ya mbula nkama mibale na mitano afungolaki lingomba lioko mpo na kososola likambo ya bobongisi polisi. Na lopoto babengi yango Groupe Mixte de Réflexion sur la Reforme et la Réorganisation de la Police Nationale Congolaise (GMRRRR).

Lingomba yango ezwaki mosala ya :

- Kotala boni polisi ya miko'oyo ezali kotambola.
- Kopesa ba nzela ya koyeba lolenge kani polisi ya sika, esengeli kozala engembene mukanda ya sika ya mibeko ya mboka (constitution)
- Kokoma mokanda ya mibeko etali kobongisama mpe etamboli ya polisi ya sika ya Congo.

Na sima ya misala, GMRRRR ebimisaki mibeko ya ebandeli etali polisi mpe apesaki yango na ministre oyo atalaka makambo ya mboka mpo ete gouvernement endima yango liboso ete etindama na parlement.

Société Civile ya mboka Congo Democratique yango moko ezwi likanisi ya kumipesa na mosala ya kobongisa PNC na lisalisi ya Coopération Britanique (DFID) mpe IDASA, ONG ya Afrika ya ngele. Mpe Societe Civile ekosala na boye ete likanisi na yango ekota mpenza na kati ya PNC ya sika.

III. BANZELA MINENE YA MAKANISI YA SIKA YA POLISI YA CONGO

1. MAKONZI MASIMBI POLISI YA SIKA

Polisi ya sika esengeli kotambolaka na mandoki te mpe esengeli kozala ya kokesana, esengeli kokota na makambo ya politiki te, esengeli eyeba mpenza mosala, esengeli kosala mosala na lolenge ya kobombambama te na boyangeli ya malamau mpe na boyokani na bato oyo bazali kosalela mosala.

2. MISALA

Polisi ya Congo esengeli kotosa mibeko ya Leta.

Esengeli kopesa motuya mingi na kotombola Demokrasi, guvernema oyo etosaka mibeko ya Leta, kotosa bonsomi bwa moto mpe basi, kobatela basi mpe bana. Lisusu, esengeli kobunda mpo na kosilisa mobulu ya bilenge, kotekama ya milangwiseli, mpe kobatela bisika ya kofanda.

3. MAKAMBO YA SIKA

Esengeli kondimama ete polisi etambolaka na mandoki te mpe ezala oyo « bana mboka bandimi », mpe oyo « ekotaka na politiki te » mpe emipesaka na kotosa mibeko ya bonsomi bwa moto mpe. mpe bonsomi na bango ya makambo oyo eleki ntina.

Esengeli kolongola « makambo nionso ya basoda » na kati ya polisi, na ndakisa bapete, bilamba, disiplinini. Esengeli mpe kopekisa kosalela mibeko ya basoda na kati ya polisi.

Bomoko ya polisi, oyo ekosalema na kobakisaka misala, oyo NPC esalaka kaka ndambo, kansi ndambo mosusu na bituluku ya Police ya kosambisa ya Parke mpe baoyo ya Bureau Central Nationale ya Interpol mpo kaka bamesana kosala yango, police ya fontiere ya mikili [GDM], RVA, mpe ONATRA]

Esengeli kobongisa polisi ya Sika na kolandaka lolenge ya sika ya kotambuisa makambo.

4. BOMOKO YA KOMANDEMA

Esengeli kotya Conseil supérieur ya polisi, mpe commissariat général na inspektorat général mpo ete bomoko ezala na misala ya polisi.

5. BATO MPE MAKOKI

5.1 BATO

Na oyo etali kopona bato oyo basengeli kokoma to kozala bapolisi, Polisi ya sika ya Congo esengeli asalela mibeko ya sikisiki, ya makasi mpe ya malamau mpo na oyo etali mbula ya bato yango, kelasi oyo batanga, mpe lokumu na bango ya bizaleli ya malamau.